

PUTTE ANGELIN
MINNESFOND

Vi hjälper hjärna! 3.

Vi hjälper hjärna till med Juridiken

*Du som är närstående till en person
som har drabbats av hjärntumör.
Den här foldern är till dig.*

puttesminnesfond.se

hjarntumorforeningen.se

JURIDIK – VAD GÄLLER

Vad händer om du inte längre har möjlighet att överblicka följderna av dina beslut? Det är viktigt att, redan i ett tidigt skede av sjukdomen, tänka över din framtida situation och då även ur ett juridiskt perspektiv. Det är viktigt att det blir som du vill!

Nedan följer exempel på några av de juridiska möjligheter som står till ditt förfogande och kan underlätta din situation. Dessa kan ge dig en möjlighet att redan nu påverka din framtid!

FRAMTIDSFULLMAKT – ETT ALTERNATIV TILL GOD MAN

Det kan vara skönt att utse någon som du känner och har förtroende för till att företräda dig vid en framtida situation då du inte längre har möjlighet att ordna med dina egna ekonomiska och personliga angelägenheter. Detta kan ske genom en s.k. framtidsfullmakt.

HUR SER EN FRAMTIDSFULLMAKT UT?

Det finns vissa formkrav för en framtidsfullmakt. Dessa är bland annat:

1. Det ska tydligt framgå att det är rör sig om en framtidsfullmakt.
2. Det ska tydligt anges vem eller vilka (det går alltså att utse fler än en person) som är fullmaktshavare, dvs. vilka som får företräda dig.
3. Vilka angelägenheter fullmakten ska omfatta. Det kan röra sig om ekonomiska och personliga angelägenheter (det finns dock vissa begränsningar, exempelvis kan fullmaktshavaren inte upprätta ett testamente åt dig).

4. Övriga villkor. Du kan t.ex. ange att en tingsrätt ska avgöra när fullmakten blir giltig.
5. Fullmakten ska vara bevittnad, dvs. två vittnen ska intyga att du är vid dina sinnes fulla bruk och att detta är din önskan när du undertecknar fullmakten.

Det är viktigt att komma ihåg att det är den som får fullmakten som avgör när den träder ikraft, alltså när personen ifråga anser att du inte längre har förmåga att ta hand om de angelägenheter som omfattas av fullmakten. Detta gäller dock inte om du har villkorat fullmakten av att tingsrätten ska bedöma när den blir giltig.

Framtidsfullmakten upphör om fullmakten återkallas, vid din död eller om god man eller förvaltare utses.

För mer information, se lag om framtidsfullmakter (2017:310).

Har du beslutat dig för att utge en framtidsfullmakt kan det även vara en god idé att spara dina viktiga handlingar och inloggningsuppgifter på en säker plats för att underlätta för kommande fullmaktshavare.

Vill du istället att en annan person ska ha rätt att företräda dig redan idag kan du istället välja att upprätta en fullmakt som gäller från och med undertecknandet.

Gratis fullmakt hittar du på: www.blankettbanken.se/filer/Fullmaktxy.pdf

Nedan ser ni tips på hur man kan komplettera fullmakten som sedan täcker upp de flesta vardagsbekymmer.

Härmed ger jag fullmakt åt ovan angiven person att företräda mig i samtliga kontakter med myndigheter, ändra och avsluta ingångna kontrakt och abonnemang. En rekommendation är också att skriva över kontakter med banker och möjligheten att ingå nya kontrakt och abonnemang.

FULLMAKT FÖR ATT ANVÄNDA PERSONENS BANKDOSA

Använd fullmakt ovan och förtydliga att det även gäller kontakt med bank och bankärenden.

VAD ÄR SKILLNADEN MELLAN EN GOD MAN OCH EN FÖRVALTARE?

Skulle det visa sig att du behöver mer omfattande hjälp med ekonomiska och rättsliga frågor kan du få en god man eller förvaltare utsedd åt dig. En god man ska hjälpa dig att tillvarata dina intressen men du bevarar samtidigt din rättshandlingsförmåga och kan därmed agera som förut. Du kan därmed vidta åtgärder som du är van vid. Du kan själv även påverka vem som ska bli god man för dig. Det innebär att du kan välja en person som du har stort förtroende för. När den goda mannen agerar ska han se till ditt bästa och inhämta samtycke från dig om det rör sig om större beslut.

Behövs mer omfattande hjälp kan istället en förvaltare utses. En förvaltare är en s.k. tvångsåtgärd och jämfört med den goda mannen kan en förvaltare sköta dina personliga angelägenheter utan att inhämta samtycke från dig. Din rättshandlingsförmåga begränsas även då du har en förvaltare.

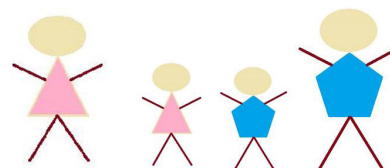
Det är tingsrätten som beslutar om en god man eller förvaltare ska utses. Det är sedermera överförmyndaren/överförmyndarnämnden i respektive kommun som utövar tillsyn över goda man som förvaltare.

ARV OCH TESTAMENTE

VAD HÄNDER MED MINA TILLGÅNGAR NÄR JAG GÅR BORT OM JAG INTE HAR NÅGOT TESTAMENTE?

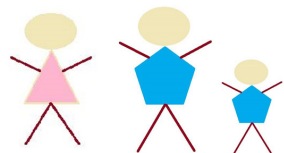
Finns det inget testamente vid din bortgång sker fördelningen av ditt arv enligt arvsordningen. Arvsordningen ser olika ut beroende på hur din livssituation är. Det spelar alltså roll om du är gift/sambo/ensamstående/har barn/särkullbarn etc. Nedan beskrivs några vanliga scenarion. Beroende på hur just din livssituation ser ut är det alltså viktigt att tänka igenom vad som händer med dina tillgångar vid ett framtida arvskifte. Notera att det finns avsteg från dessa exemplifieringar.

GIFT MED GEMENSAMMA BARN

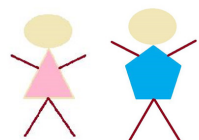
Huvudregeln är att era gemensamma barn ärver dig men först då din efterlevande maka/make har gått bort. Det innebär således att din maka/make fritt kan förfoga över dina tillgångar. När den efterlevande maka/maken sedan gått bort ärver de gemensamma barnen er båda. Är det två barn

GIFT MED SÄRKULLBARN

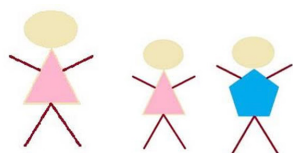
Huvudregeln är att ett särkullbarn har rätt att få ut sitt arv direkt men ett särkullbarn kan frivilligt avstå denna rätt till förmån för din efterlevande maka/make. I sådant fall blir särkullbarnet efterarvinge till den efterlevande makan/maken.

GIFT UTAN BARN

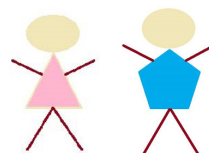
Är du gift ärver din maka/make dig. När denne sedermera dör ärver dina släktingar dig – det kan vara t.ex. dina föräldrar, syskon eller syskons barn.

ENSAMSTÅENDE MED BARN

Dina barn ärver dig till lika delar.

SAMBO UTAN BARN

En stor skillnad mot gifta makar är, som angivits ovan, att sambos inte ärver varandra. Era respektive kvarlåtenskapen kommer därför att tillfalla era respektive släktingar - det kan vara t.ex. barn, föräldrar, syskon eller syskons barn.

ENSAMSTÅENDE UTAN BARN

Har du inga egna barn tillfaller din kvarlåtenskap dina övriga släktingar. Finns inga släktingar som omfattas av arvsklasserna (notera att kusiner inte ärver varandra) kommer din kvarlåtenskap att tillfalla den Allmänna arvsfonden. Det är möjligt att sätta den legala arvsordningen ur spel genom att upprätta ett testamente som reglerar hur din kvarlåtenskap ska regleras och därmed ge bort tillgångarna till annan person eller organisation.

VAD HÄNDER MED MINA TILLGÅNGAR NÄR JAG GÅR BORT OCH HAR ETT TESTAMENTE?

I fall du önskar att din kvarlåtenskap ska fördelas på ett annat sätt än enligt den legala arvsordningen måste du upprätta ett testamente. På så sätt kan du bestämma vad en viss person ska ärva efter dig (det gäller såväl föremål som pengar). För testamente uppställs vissa formkrav. Testamentet måste upprättas skriftligen samt undertecknas inför och bevittnas av två personer. Kom ihåg att dina bröstarvingar alltid har rätt att ärva dig även om du väljer att testamentera bort dina tillgångar - de har rätt till hälften av sin arvslott (laglott). Det går alltså inte att göra en bröstarvinge arvlös.

Tänk på att placera ditt testamente på en säker plats samt informera dina efterlevande om att det existerar så att det inte uppstår någon osäkerhet om hur du vill att ditt arv ska behandlas efter din bortgång. Idag kan du få hjälp av såväl advokatbyråer som begravningsbyråer med att upprätta testamenten. Vissa begravningsbyråer erbjuder en tjänst som innebär ett lätt sätt kan planera för sin begravning.

GÅVA

Ett annat sätt att reglera och fördela din kvarlåtenskap kan vara att ge föremål och pengar som gåva till annan. Den stora skillnaden mellan att ge bort något till en person genom gåva jämfört med genom testamente är att gåvomottagaren får ta del av gåvan omedelbart. Det finns inga formkrav för att ge bort gåva av lös egendom. Vill du däremot ge bort fast egendom som gåva måste vissa formkrav efterföljas. Härutöver måste även en gåva mellan makar registreras hos Skatteverket för att få effekt. För att en gåva ska bli giltig krävs dock att gåvogivarens mentala status inte kan ifrågasättas. Vill en person ge bort egendom genom gåva är det alltså viktigt att överväga detta alternativ redan i ett tidigt skede av sjukdomen.

Det är även viktigt att komma ihåg att en gåva t.ex. kan göras till enskild egendom, dvs. att gåvan inte ska bli del av gåvomottagarens giftorättsgods. Notera vidare att en gåva kan anses utgöra förskott på arv. En s.k. förtäckt gåva avseende fast egendom kan även få skattekonsekvenser. För det fall en minderårig erhåller en gåva av större värde kan det även vara aktuellt att utse en särskild förvaltare. Denna har att bevaka den minderåriges intressen. Samma situation kan uppstå om en minderårig erhåller ett arv av större värde.

HUR FÅR JAG HJÄLP I DESSA FRÅGOR?

Som du ser av det som angivits ovan finns det många aspekter att beakta och denna sammanställning har endast på ett mycket övergripande sätt lyft fram några av dessa. Även om det många gånger kan vara tråkigt att behöva tänka igenom juridiska frågor är det klokt att prata med professionella rådgivare för att säkerställa att just din situation blir som du önskar.

DEM FÅR VÅRDNADEN OM MITT/MINA BARN OM JAG GÅR BORT?

Om barnet står under vårdnad av båda föräldrarna och en av dem dör, ska den andra föräldern ensam ha vårdnaden. Är du ensam vårdnadshavare är det domstolen, ofta efter anmälan av socialnämnden eller den andra föräldern, som avgör om den andra föräldern får vårdnaden eller, om det är lämpligare, anförtro vårdnaden åt en eller två särskilda förordnande vårdnadshavare. Domstolen ska se till barnets bästa. Om det inte finns någon annan vårdnadshavare kan det vara bra att i testamente eller liknande skriva ner vem du vill ska ta hand om ditt barn framöver så att det inte råder någon tvekan om vad din önskan är.

DEM KAN LÄSA MIN JOURNAL VIA NÄTET?

Du som är 16 år eller äldre kan utse en annan person till att vara ditt ombud och som då kan läsa din journal via nätet. För att utse ett ombud klickar du på "Dela min journal" när du är inloggad. I Region Östergötland är det här det enda sättet att göra någon till ombud.

FÖRTIDA UTTAG AV PENSION

- Allmänna Pensionen (röda kuvertet) (Premie och inkomstpension).
- Idag kan du göra förtida uttag av din allmänna pension från 61 års ålder. Uttag medges endast som en livslång pension, dvs möjlighet till ex. 5 års utbetalning är ej tillåtet. (Vänd Dig till pensionsmyndigheten för mer information)
- Förtida uttag medges även om sjukpenning/sjukersättning utbetalas.
- Den allmänna pensionen är en ren ålderspension, inget efterlevandeskydd ingår. Beroende på ålder och familjesituation kan du omfattas av omställningspension, dvs ett begränsat efterlevandeskydd till efterlevande. Vänd dig till Pensionsmyndigheten för mer information.
- Förslag till förändringar av ovanstående kommer med största sannolikhet att beslutas om till sommaren 2018. Sex av sju partier är överens om detta. Det innebär följande för förtida uttag:

2020 – Tidigaste uttag av allmän pension höjs från 61 år till 62 år för personer födda 1959 eller senare.

2023 – Tidigaste uttag av allmän pension höjs från 62 år till 63 år för personer födda 1961 eller senare.

2026 – Tidigaste uttag av allmän pension höjs från 63 år till 64 år för personer födda 1963 eller senare.

TJÄNSTEPENSION

- Förtida uttag är tillåtet från 55 års ålder
- Här kan det skilja lite beroende på vilket avtal du tillhör, vänd dig till din arbetsgivare för mer information om kortast möjliga uttagstid, men möjlighet finns i flera avtal att lyfta sin pension i 5 år, (vissa delar t.om i 2 år, ITPK)
- Normalt innebär det att du kan lyfta pensionen med lika stor andel som du slutat arbeta.
- Om sjukpenning/sjukersättning utbetalas medges inte förtida uttag av tjänstepension, möjlighet finns att göra förtida uttag av "frisk" del, förutsatt pensionering. I detta fall utbetalas sjukersättning från tjänstepensionen som kompletterar försäkringskassans ersättning.
- Efterlevande/Återbetalningsskydd vid dödsfall kan finnas i Tjänstepensionen, vänd dig till aktuellt försäkringsbolag för mer information.

PRIVAT PENSION

- Förtida uttag är tillåtet från 55 års ålder
- Kortast möjliga uttagstid är 5 år (om försäkring slutar vid 65 år medges uttag i 36 månader om uttag inleds vid 62 års ålder)
- Vänd dig till ditt försäkringsbolag för mer information, vissa bolag kräver in hälsoförklaring vid förtida uttag.
- Efterlevande/Återbetalningsskydd vid dödsfall kan finnas i den Privata pensionen, vänd dig till aktuellt försäkringsbolag för mer information.

NÅGRA KOMPLETTERANDE PUNKTER:

- Ersättning vid sjukdom (se bild som beskriver nivåerna för en person med kollektivavtalad tjänstepension ITP).
- Vid sjukdom längre än tre månader ingår normalt sett premiefrielse, dvs. den månatliga pensionspremien fortsätter att betalas in som att personen skulle arbetat.

Ersättningar vid sjukdom

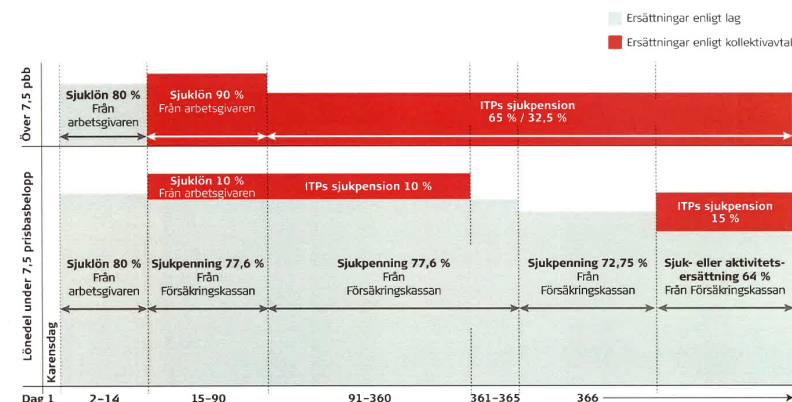

Bild lånad av SPP.

Under året kommer försäkringskassan ändra ersättningen enligt nedan.
Ersättningen från försäkringskassan höjs under sjukpenningtid från dag 15-,
inte när sjukersättning beviljas(dvs. vid förtidspension).

Idag är maxersättningen från försäkringskassan:

$77,6\% \cdot 341250\text{kr} = 22067\text{kr}$ per månad

Efter 1/7-2018:

blir det $77,6\% \cdot 364000\text{kr} = 23538\text{kr}$.

ATT RESA VID SJUKDOM

För att känna sig säker på vad som gäller med försäkringar vid resa "om"
någon thing skulle hända.

1. Prata med er läkare för en medicinsk bedömning, man ser gärna att personen är i ett "Stabilt medicinskt läge".
2. Kontakta ert försäkringsbolag och fråga vad som gäller för just er.
3. På SOS Internationals hemsida får du mer information om att resa med sjukdom, kontakta gärna dem och fråga.

<https://www.sos.eu/se/verksamhetsomraaden/resor/medicinskoerhandsbedomning/>

LIVFÖRSÄKRING

1. I normalfallet är livförsäkringar individuella, du väljer ex att vilja ha 1 miljon i livförsäkring.
2. Det många har är s.k. grupplivförsäkringar, som arbetsgivaren kan ha förhandlat fram med något bolag eller att individen via sin fackliga anslutning valt till detta.
3. Det som finns via sin arbetsgivare och som merparten av företagen har är den s.k. TGL, (Tjänstegruppliv) som utbetalas med 6 prisbasbelopp, 273000kr 2018. Denna försäkring betalas av arbetsgivaren.
4. Utöver detta väljer många att välja till ett efterlevandeskydd i sin individuella pensionsplan. Detta efterlevandeskydd skiljer sig mot punkt 1-3 i tre avseenden:
 - Efterlevandeskyddet kan inte betalas ut som ett engångsbelopp
 - Utfallande belopp är ej skattefritt, utan läggs på mottagarens inkomst.
 - Möjliga förmånstagare är begränsat, make/maka, sambo och barn. Det går även att lägga in make/makas barn, före detta make/maka.

Vi hjälper hjärna!

Foldern är skriven på initiativ av Annelie Stålnert, Nina Karlsson och Andreea Bernicu i Putte Angelins Minnesfond.
Textmaterialet är framtaget av Andrea Johansson & André Christerson Forsell MA2 LAW i Jönköping & Jan Carlsson SPP i Linköping.
Tack till personal vid Universitetssjukhuset i Linköping för granskning och synpunkter.

Stort Tack till:

Andrea Johansson (Advokat) MA2 LAW i Jönköping
André Christerson Forsell (Advokat) MA2 LAW i Jönköping
Jan Carlsson SPP Pension och Försäkring AB i Linköping.
Niklas Samuelsson på BPT-Tryck
Robin Hjärtström (Grafisk designer) på ROB & SAM DESIGN.

Tryckt och granskad 2018

Annelie Stålnert – Närstående, Putte Angelins minnesfond
Nina Karlsson – Putte Angelins minnesfond
Gunilla Ringdahl – Kurator och familjeterapeut
Thomas Blystad – Onkolog
Peter Milos – Neurokirurg
Hjärntumörsteamet – Neurokirurgiska kliniken Linköping

Kontakta gärna:

Puttesminnesfond.se
Putte Angelin minnesfond på FB
Mail: info@puttesminnesfond.se

Svenska hjärntumörföreningen Anhöriggrupp på FB
Svenskahjärntumörföreningen.se